

فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا

دادنامه آرای هیات عمومی

کلاس پرونده:
۹۷۰۲۹۸۸

شاکی:
شرکت بازرگانی کالیجار

موضوع:
ابطال اطلاق مصوبه ۱۵۶/۳۱۲۶۶/هـ - ۱۳۶۹/۵/۹ هیات وزیران در راستای تبعیت از نظر فقهای شورای نگهبان از تاریخ تصویب

تاریخ رأی:
یکشنبه ۳۰ آذر ۱۳۹۹

شماره دادنامه:
۹۷۱

بسم الله الرحمن الرحيم

شماره دادنامه : ۹۷۱

تاریخ دادنامه : ۱۳۹۹/۸/۲۰

شماره پرونده: ۹۷۰۲۹۸۸

مرجع رسیدگی: هیأت عمومی دیوان عدالت اداری

شاکی: شرکت بازرگانی کالیجار

موضوع شکایت و خواسته: ابطال تصویب نامه شماره ۱۵۶،۳۱۲۶۶/هـ - ۱۳۶۹،۵،۹ هیأت وزیران در خصوص نحوه تخصیص زمین به بانک یا موسسات اعتباری

گردش کار: شرکت بازرگانی کالیجار به موجب دادخواستی ابطال تصویب نامه شماره ۱۵۶،۳۱۲۶۶/هـ - ۱۳۶۹،۵،۹ هیأت وزیران در خصوص نحوه تخصیص زمین به بانک یا موسسات اعتباری را خواستار شده و در جهت تبیین خواسته اعلام کرده است که:

" احتراماً اینجانب حسن بابایی زکلیکی مدیرعامل شرکت تولیدی بازرگانی کالیجار تقاضای ابطال آن قسمت از مصوبه هیأت وزیران به شماره ۱۵۶،۳۱۲۶۶/هـ - ۱۳۶۹،۵،۹ که توسط معاون اول رئیس جمهور وقت به پیشنهاد وزارت صنایع و بانک مرکزی به استناد ماده ۲۷ قانون عملیات بانکی بدون ربا مصوب ۱۳۶۲ تصویب نمود که در تبصره ۲ به ماده ۶ آیین نامه تسهیلات اعطایی بانکی موضوع تصویب نامه شماره ۸۸۶۲۰-۱۳۶۲،۱۲،۲۸ الحاق گردید. تقاضای ابطال آن قسمت که در صورت تخلف با درخواست بانک شرکت شهرک های صنعتی ایران و شرکت های تابعه موظف می شوند بانک را به عنوان جانشین طرف قرارداد بشناسند و کلیه حق و حقوق از مالک ساقط شده و سند قرارداد که در حکم سند رسمی می باشد به نام بانک انتقال یابد.

از آنجا که بانک هنگام پرداخت وام سند مورد وثیقه را توسط دفتر اسناد رسمی در رهن بانک قرار می دهد و قبل از آن می بایستی آن ملک کارشناسی شده باشد طبق مفاد تبصره ۱ ماده ۳۴ قانون اصلاح ماده ۳۴ اصلاحی قانون ثبت مصوب ۱۳۸۶، ۱۱، ۲۹ مجلس شورای اسلامی، راهکار دریافت مطالبات از سوی مرتهن رعایت تشریفات خاص می باشد تا با ارزیابی ملک و برگزاری مزایده، به میزان طلب وجه حاصل از فروش را دریافت و باقیمانده را به مالک مسترد نماید، این رویه با احتساب هشت ماه فرصت در اجرائیه ثبتی بیش از دو سال زمان لازم است لیکن در نمونه ای که مربوط به واحد صنعتی شرکت بازرگانی کالیجار می باشد و همگی مستندات آن در پرونده موجود می باشد کارخانه در ازاء دریافت یکصد میلیون تومان و دادن وثیقه و در رهن قرار دادن ملک کارخانه، کارشناسی دو سال قبل از دریافت وام در سال ۱۳۹۰ معادل یک میلیارد و هفتصد و پنجاه میلیون تومان بانک توسعه تعاون سند کارخانه را با صرفاً یک نامه درخواست جانشینی طی دو ماه و نیم به نام بانک توسعه تعاون تنظیم سند گردید. در صورتی که ارزش واقعی روز بیش از پنج میلیارد تومان می باشد در مقابل طلب بانک که کمتر از یکصد و شصت میلیون تومان می باشد. صرف نظر از اینکه بانک توسعه تعاون تخلفات متعددی نسبت به این شرکت صورت داده است و ذکر آن لازم نمی دانم و در مرجع صالح در حال رسیدگی می باشد. نظر به اینکه این مصوبه هیأت وزیران در سال ۱۳۶۹ تصویب و اجرایی شده و قوانین آمره لاحق از جمله مواد ۳۳ و ۳۴ و اصلاحیه مربوطه الی ۴۰ قانون ثبت و تشریفات خاص از جمله کارشناسی و مزایده و ابلاغ های قانونی و واقعی صدور اجرائیه و هیچ یک از شقوق قانونی و شرعی و موضوعه آیین دادرسی مدنی و همچنین مغایر با قوانین اساسی می باشد تقاضای صدور دستور موقت و ابطال مصوبه را از مقام قضایی خواستارم."

در پی اخطار رفع نقصی که از طرف دفتر هیأت عمومی دیوان عدالت اداری برای شاکی ارسال شده بود، وی به موجب لایحه ای که به شماره ۹۷-۲۹۸۸-۱ مورخ ۱۳۹۷، ۱۰، ۱۲ ثبت دفتر هیأت عمومی و هیأت های تخصصی دیوان عدالت اداری شده توضیح داده است که:

" احتراماً اینجانب حسن بابائی زکلیکی مدیرعامل شرکت بازرگانی کالیجار در خصوص پرونده به شماره بایگانی ۹۷۰۲۹۸۸ علیرغم مستندات از جمله قانون ثبت و اسناد و املاک کشور در مواد ۳۴ و اصلاحات مربوط الی ماده ۴۰ همان قانون که از قوانین آمره بوده و خلاف ان غیرقابل قبول می باشد و نیز قوانین آیین دادرسی مدنی و قانون مدنی در احکام مالکیت و رهن از قوانین موضوعه و قانون اساسی حاکمیت مالکیت و قانون حقوق بشری در ایران و مجامع بین المللی همگی گویای این موضوع می باشند که زمانی که بانک وام دهنده که در پرونده شرکت بازرگانی کالیجار مبلغ یکصد میلیون تومان می باشد بدون اطلاع مرتهن با استفاده از وکالت بلاعزل شرکت شهرک های صنعتی تهران کارخانه شرکت بازرگانی کالیجار که طبق قیمت کارشناسی در زمان دریافت وام مبلغ هفده میلیارد و پانصد میلیون ریال طبق نسخه کارشناس رسمی دادگستری که مورد پذیرش بانک توسعه تعاون قرار گرفت و در پرونده موجود می باشد با استفاده از همین مصوبه ۱۳۶۹، ۵، ۹-هـ، ۱۵۶، ۳۱۲۶۶ که هیچ گونه ارتباطی با قیمت گذاری فعلی پس از گذشت ۲۸ سال ندارد بانک سوء استفاده کرده و درخواست انتقال سند را از شرکت شهرک های صنعتی تهران نموده و به نام خود انتقال داده با تماس و اطلاع از دفاتر مراجع تهران و قم همگی به حرام بودن مازاد مابه التفاوت این مبلغ یکصد میلیون تومان و پنج میلیارد تومان ارزش فعلی برای بانک توسعه تعاون را می فرمایند.

لذا نظر به اینکه زمین های واگذاری در سال ۱۳۸۱ در شهرک های صنعتی اعلام شده، حدوداً یازده هزار تومان به فروش رفته (۱۱۰،۰۰۰ ریال) به صنعت گر برای ساخت نیاز به وام داشته که مصوبه سال ۱۳۶۹ در زمان خود برای مدت ۱۰ سال که این رقم تا حدوداً هفتاد و هشتاد هزار تومان افزایش پیدا کرده مناسب بوده لکن اینک این ۱۱،۰۰۰ تومان به یک میلیون تومان ۱۰،۰۰۰،۰۰۰ ریال افزایش پیدا کرده لذا انتقال سند بدون کارشناسی فاقد وجاهت قانونی و از نظر شرعی حرام می باشد و از نظر قانون اساسی، حقوق بشری کاملاً خلاف موازین می باشد

مضاف بر اینکه قوانین و مقررات بانک مرکزی برای کلیه بانک ها استفاده از وکالت نامه ها، اقرارنامه ها و هرگونه سندی که مغایرت با قانون دارد را خلاف قانون می داند و در مورد رهن طبق قانون ثبت مراحل خاص خود را می بایستی طی نماید و نهایتاً پس از ابلاغ قانونی و واقعی و قبول کارشناس رسمی دادگستری در مراحل یک نفر، سه نفر، پنج نفر و نهایتاً هفت نفره و مراحل برگزاری مزایده و نهایتاً برداشت مبلغ به میزان طلب و خسارات قانونی و تحویل و پرداخت الباقی به مالک و مرتهن از موارد این قانون و رویه قضایی می باشد. لذا اجازه دادن انتقال سند با مجوز این مصوبه بدون اجرای هیچ یک از این مراحل به شرکت شهرک ها خلاف قانون و شرع مقدس اسلام و حتی دیگر ادیان نیز می باشد.

در ادامه توضیحات در بحث شرعی زمانی که در مقابل وام که در دفتر اسناد رسمی سند رهن تنظیم شده لیکن توجه به آن نشده و از وکالت بلاعزل استفاده شده در مقابل یکصد میلیون تومان مبلغ بالغ بر پنج میلیارد تومان سند مالکیت به نام خودش می زند قاعده لاضرر مستتر شده و حاکمیت مالکیت اشخاص پایمال می شود قواعد دیگری که در بحث تحصیل مال نامشروع و حکم شرعی آن حرام بودن آن می باشد و از نظر عقلی و منطقی با هیچ منطق و عقلی سازگار نیست و همگی صحبت از در حکم کلاهبرداری و خلاف شرع بودن مطرح می شود لذا از هیأت عمومی دیوان عدالت اداری تقاضای ابطال مصوبه هیأت وزیران به شماره ۱۳۶۹، ۵، ۹-هـ، ۱۵۶، ۳۱۲۶۶ که بدون کارشناسی اعلام نموده که شرکت شهرک ها می تواند سند مالکیت را به نام بانک انتقال دهد را ابطال نماید."

متن مصوبه مورد اعتراض به شرح زیر است:

" رئیس جمهور

تصویب نامه هیأت وزیران

بسمه تعالی

شماره ۱۳۶۹، ۵، ۹-هـ، ۱۵۶، ۳۱۲۶۶

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۶۹،۵،۳ بنا به پیشنهاد وزارت صنایع و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و به استناد ماده ۲۷ قانون (عملیات بانکی بدون ربا) مصوب ۱۳۶۲ تصویب نمود: عبارت زیر به عنوان تبصره ۲ به ماده ۶ آیین نامه تسهیلات اعطایی بانکی موضوع تصویب نامه شماره ۸۸۶۲۰-۱۲،۲۸-۱۳۶۲ الحاق می گردد.

تبصره ۲- کلیه بانک ها موظفند قراردادهای مربوط به تخصیص زمین توسط شرکت شهرک های صنعتی ایران و شرکت های تابعه را هم ردیف اسناد رسمی پذیرفته و تسهیلات اعتباری و حقوقی مربوط به اسناد رسمی را در خصوص قراردادهای مزبور اعلام نمایند. شرکت شهرک های صنعتی ایران و شرکت های تابعه موظفند در صورت تخلف متقاضی در اجرای قرارداد تسهیلات اعطایی بانک ها، بنا به درخواست بانک یا مؤسسه اعتباری ذینفع آنها را به عنوان جانشین طرف قرارداد واگذاری زمین شناخته و بپذیرند و کلیه حقوق و تعهدات ناشی از قرارداد تخصیص زمین را به بانک یا مؤسسه اعتباری ذینفع منتقل نمایند تا در حفظ منافع بانک مورد استفاده قرار گیرد.- معاون اول رئیس جمهور"

در پاسخ به شکایت مذکور، معاون امور حقوقی دولت (معاونت حقوقی رئیس جمهور) به موجب لایحه شماره ۷۲۰۶۹-۱۱-۱۳۹۸، توضیح داده است که:

" بازگشت به ابلاغیه مورخ ۱۳۹۷،۱۰،۱۰ موضوع شکایت شرکت بازرگانی کالیجار، به طرفیت هیأت وزیران و به خواسته ابطال تبصره ۲ الحاقی به ماده ۶ آیین نامه تسهیلات اعطایی بانکی (موضوع تصویب نامه شماره ۳۱۲۶۶،ت،۱۵۶-ه،۱۳۶۹،۵،۹- پرونده شماره ۱۴۵۶۰۱۴۵۶/۹۰۵۸۰۹۰۹۷۰ و کلاسه بایگانی ۹۷۰۲۹۸۸) به استحضار می رساند: مطابق مصوبه یاد شده مقرر شده است: « هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۶۹،۵،۳ بنا به پیشنهاد وزارت صنایع و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و به استناد ماده ۲۷ قانون (عملیات بانکی بدون ربا) مصوب ۱۳۶۲ تصویب نمود: عبارت زیر به عنوان تبصره ۲ به ماده ۶ آیین نامه تسهیلات اعطایی بانکی موضوع تصویب نامه شماره ۸۸۶۲۰-۱۲،۲۸-۱۳۶۲ الحاق می گردد.

تبصره ۲- کلیه بانکها موظفند قراردادهای مربوط به تخصیص زمین توسط شرکت شهرک های صنعتی ایران و شرکت های تابعه را هم ردیف اسناد رسمی پذیرفته و تسهیلات اعتباری و حقوقی مربوط به اسناد رسمی را در خصوص قراردادهای مزبور اعمال نمایند. شرکت شهرک های صنعتی ایران و شرکت های تابعه موظفند در صورت تخلف متقاضی در اجرای قرارداد تسهیلات اعطایی بانک ها، بنا به درخواست بانک یا مؤسسه اعتباری ذینفع آنها را به عنوان جانشین طرف قرارداد واگذاری زمین شناخته و بپذیرند و کلیه حقوق و تعهدات ناشی از قرارداد تخصیص زمین را به بانک یا مؤسسه اعتباری ذینفع منتقل نمایند تا در حفظ منافع بانک مورد استفاده قرار گیرد.»

همان گونه که ملاحظه می فرمایید مصوبه ناظر به اراضی است که « قرارداد تخصیص زمین» برای آنها تنظیم شده است. در قرارداد تخصیص زمین، مالکیت زمین تا وقتی طرح اجرا نشده همچنان متعلق به شرکت شهرک صنعتی است. به موجب بند ۹ قانون راجع به تأسیس شرکت شهرک های صنعتی مصوب ۱۳۶۲ مقرر شده است: « بند ۹ قانون- اساسنامه و حدود اختیارات شرکت شهرک های صنعتی ایران با توجه به سیاست عدم تمرکز توسط مجمع عمومی در مدت سه ماه از تاریخ تصویب این قانون تهیه و به تصویب هیأت دولت خواهد رسید». بنابراین دولت اختیار داشته حدود اختیارات شرکت شهرک های صنعتی را معین نماید و مصوبه یاد شده در چارچوب قانون مزبور برای تعیین تکلیف شرکت در مورد اراضی متعلق به شرکت وضع شده است.

از طرفی تصویب آیین نامه فصل سوم قانون عملیات بانکی بدون ربا که ناظر به تسهیلات اعطایی بانکی است طبق ماده ۲۷ قانون اخیرالذکر بر عهده هیأت وزیران بوده است. در نتیجه هیأت وزیران مجاز بوده ترتیبات اعطای تسهیلات بانکی توسط بانکها را تعیین نماید. مضافاً اینکه اساس ادعای شاکی که در بخش پایانی دادخواست ارائه شده به آن پرداخته شده است، از باب مغایرت مفاد آیین نامه با « قوانین آمره لاحق، از جمله مواد ۳۳ و ۳۴ و اصلاحیه مربوطه الی ۴۰ قانون ثبت» مطرح گردیده است. در این خصوص صرف نظر از صحت و سقم این ادعا و به فرض پذیرش این مغایرت، چنین امری به هیچ وجه نمی تواند مبنای درخواست ابطال مصوبه دولت به شمار رود. به عبارت دیگر وضع قوانین و مقررات مغایر لاحق بر یک مصوبه تنها در حدود مغایرت به تخصیص یا در نهایت نسخ مصوبه خواهد انجامید ولی به هیچ وجه نمی تواند مبنای ابطال مصوبه ای باشد که با قوانین حاکم در زمان تصویب تعارض و مغایرتی نداشته است، بنابراین ادعای مطروحه از سوی شاکی، به فرض ثبوت، نمی تواند موجبات رسیدگی و اتخاذ تصمیم در هیأت عمومی دیوان عدالت اداری را فراهم آورد چرا که با هیچ یک از شقوق ماده ۱۱ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مطابقت ندارد. علیهذا خواهشمند است با توجه به مراتب فوق پس از اخذ نظرات فقهای شورای نگهبان به منظور رد شکایت مورد تصمیم گیری قرار گیرد."

در خصوص ادعای شاکی مبنی بر مغایرت مصوبه مورد اعتراض با شرع مقدس اسلام، قائم مقام دبیر شورای نگهبان به موجب نامه شماره ۱۳۹۹،۲،۲۱-۹۹،۱۰۲،۱۶۸۲۴ اعلام کرده است که:

" موضوع تصویب نامه شماره ۳۱۲۶۶،ت،۱۵۶-ه،۱۳۶۹،۵،۹- هیأت وزیران در خصوص نحوه تخصیص زمین به بانک یا مؤسسه اعتباری، در جلسه مورخ ۱۳۹۹،۲،۸ فقهای معظم شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که به شرح ذیل اعلام نظر می گردد: در صورتی که زمین ذی ربط در شهرک صنعتی، به تسهیلات گیرنده تملیک شده باشد (تملیک عین یا منافع) و از طریق شرط معتبر شرعی، وجهی برای تملک آن توسط بانک وجود نداشته باشد، اطلاق مصوبه نسبت به این موارد خلاف شرع است، مگر برای استیفای مقداری که در صورت عدم پرداخت، بر ذمه تسهیلات گیرنده قرار دارد. "

هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در تاریخ ۱۳۹۹،۸،۲۰ با حضور رئیس و معاونین دیوان عدالت اداری و رؤسا و مستشاران و دادرسان شعب دیوان تشکیل شد و پس از بحث و بررسی با اکثریت آراء به شرح زیر به صدور رأی مبادرت کرده است.

رأی هیأت عمومی

نظر به اینکه مطابق تبصره ۲ ماده ۸۴ و ماده ۸۷ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۹۲ نظر فقهای شورای نگهبان برای هیأت عمومی و هیأت های تخصصی لازم الاتباع است و قائم مقام دبیر شورای نگهبان طی نامه شماره ۱۳۹۹،۲،۲۱-۹۹،۱۰۲،۱۶۸۲۴ نظر فقهای شورای نگهبان را به این شرح اعلام کرده است که: « موضوع تصویب نامه شماره ۱۳۹۹،۲،۸-هـ-۱۵۶،۳۱۲۶۶ هیأت وزیران در خصوص نحوه تخصیص زمین به بانک یا موسسه اعتباری، در جلسه مورخ ۱۳۹۹،۲،۸ فقهای معظم شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که به شرح ذیل اعلام نظر می گردد: در صورتی که زمین ذی ربط در شهرک صنعتی، به تسهیلات گیرنده تملیک شده باشد (تملیک عین یا منافع) و از طریق شرط معتبر شرعی، وجهی برای تملک آن توسط بانک وجود نداشته باشد، اطلاق مصوبه نسبت به این موارد خلاف شرع است، مگر برای استیفای مقداری که در صورت عدم پرداخت، بر ذمه تسهیلات گیرنده قرار دارد.» بنابراین در راستای تبعیت از نظر فقهای شورای نگهبان، رأی بر ابطال اطلاق مصوبه شماره ۱۳۹۹،۲،۸-هـ-۱۵۶،۳۱۲۶۶ هیأت وزیران در اجرای تبصره ۲ ماده ۸۴ و مواد ۸۸ و ۸۷ و ۱۳ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۹۲ از تاریخ تصویب صادر می شود./

محمدکاظم بهرامی

رئیس هیأت عمومی دیوان عدالت اداری